

BODEMDALING VEENWEIDEN UTRECHT

Onlangs (oktober 2020) meldde de Provincie dat 31 miljoen Euro is vrijgemaakt voor onderzoek, advies, proeven en innovaties om de bodemdaling af te remmen en de waterkwaliteit te verbeteren in het Utrechtse veenweidegebied.

Al in december 2019 presenteerde het Provinciebestuur haar visie over hoe zij om denkt te gaan met de gevolgen van de bodemdaling.

Wat opviel is dat vooral de belangen van ondernemers, al of niet in de agrarische sector worden behartigd.

Bewoners/huiseigenaren en woningcoöperaties die schade kunnen ondervinden van bodemdaling draaien zelf op voor de kosten hiervan.

Ook het onlangs aangekondigde “Funderingslabel” voor woningen verandert hier niets aan.

Maar het is wel zo dat eeuwenoude bouwwerken schadevrij

en goed gefundeerd stonden totdat de overheid of andere partijen onder die bouwwerken gingen graven, boren, pompen, ploffen, bemalen of gas, kolen en olie uit de grond gingen halen.

Lekkages, scheuren, verzakkingen of erger worden dan niet veroorzaakt vanwege een slechte fundering maar door degenen die in de ondergrond gingen wroeten!

Waarom wordt de bodemdaling veroorzaakt?

Bodemdaling in de veenweidegebieden is vooral veroorzaakt doordat de waterschappen in hun peilbesluit vaak op verzoek van (met name) de intensieve landbouwbedrijven de grondwaterstand herhaaldelijk verlaagden.

Gevolg: het veen droogt uit, krimpt, oxideert (vergaat) en de bodem daalt.

Het land wordt weer drassig, dus het grondwater wordt opnieuw verlaagd.

Gebouwen, bruggen, viaducten en kades die op palen zijn gefundeerd volgen deze daling niet of minder. Dus worden wegen, stoepen, tuinen, opritten opgehoogd.

Daardoor komt op het veen nog meer gewicht en wordt het verder samengedrukt.

Gevolg: Toenemende bodemdaling.

Steeds frequenter en zwaarder transport van en naar de landbouwbedrijven leidt ook tot schades en verzakkingen van de openbare weg of rioleringen.

Onderhoud en reparaties worden door de belastingbetaler, de burgers, betaald.

De gemeentes Ronde Venen, Stichtse Vecht, Woerden, De Bilt, Eemnes, Bunschoten, Oudewater, Lopik, Vianen en Woudenberg krijgen allemaal in meerdere of mindere mate te maken met de gevolgen van bodemdaling

Waarom wordt de grondwaterstand verlaagd?

Banken, supermarkten, zadenmonopolies, kunstmestbedrijven, veevoerfabrikanten en voedingsmiddelenconcerns zoals Unilever hebben grote invloed op de prijzen die landbouwers voor hun producten krijgen

Regelmatig veranderende overheidsregels, al of niet uit de EG, maakten het voor veel boeren ook niet gemakkelijker om een eerlijke prijs voor hun producten te krijgen.

Intensiever grondgebruik en intensieve veehouderij, mede bestemd voor de export, zou de opbrengst per hectare aanzienlijk gaan verbeteren.

De opbrengst werd inderdaad wel vergroot maar de productprijs voor de boer niet.

Noodgedwongen investeerden wel veel landbouwers, vaak door te lenen bij de bank, in meer vee en in groter en zwaarder equipment om de opbrengst te vergroten.

Voor al dat grotere en zwaardere materieel moet de bovengrond niet te drassig zijn.

Om dit te bereiken bij een dalende bodem is de grondwaterstand jarenlang bij herhaling verlaagd.

Er ontwikkelt zich nu gewijzigd beleid vanuit de Provincie wat plaatselijk resulteert in verhoging van de grondwaterstand zodat gebieden weer verdrassen.

Dus nog minder inkomsten voor de boeren.

Energiespeculanten struinen momenteel in hun Tesla's de erven af en proberen boeren met mooie verkooppraatjes zover te krijgen dat zij hun minder rendabele weilanden gaan verhuren of verkopen.

Deze speculanten willen vervolgens voor eigen gewin daar een zonneweiland exploiteren.

Dan is er alleen nog een Wethouder of een Gedeputeerde nodig om dat te promoten.

Maar, zolang niet alle daken van woningen, kantoren, overheidsgebouwen, scholen, ziekenhuizen, distributiecentra maar ook geluidschermen zijn voorzien van zonnepanelen, moeten overheden terughoudend zijn met het wijzigen van bestemmingsplannen of verlenen van (bouw) vergunningen om onze weilanden vol te plempen met zonnepanelen

Zonneweiland behoort echter het sluitstuk van de energietransitie te zijn, niet de start!

Zo'n drassig zonnepaneel-weiland zonder koeien heeft natuurlijk wel minder CO₂ uitstoot.

Maar deze verminderde uitstoot kan zomaar worden ingevuld om de grote industrie, het verkeer en de luchtvaart meer te kunnen laten vervuilen.

Schaderisico's

Veel woningen, gebouwd voor 1970, zijn gefundeerd op houten palen, al of niet voorzien van een betonnen oplanger.

Risico 1: Als de houten paalkoppen droog komen te staan, rotten ze binnen enkele jaren weg.

Risico 2: Door alle ophogingen kan de omringende grond aan de paal gaan hangen. Door deze "negatieve kleef" wordt het gewicht op de paal vergroot met als mogelijk gevolg dat de paal verzakt of zelfs breekt.

Risico 3: Bouwwerken die niet op palen zijn gefundeerd zakken mee met de bovengrond totdat onherstelbare schade ontstaat.

Om te vermijden dat een huis rijp wordt voor de sloop zal de fundering hersteld, vernieuwd of versterkt moeten worden.

Al in 2018 werden de kosten hiervan per woning geraamd op ca 60.000 Euro. De meeste mensen met een hypotheekschuld bij de bank hebben dit bedrag niet op de plank liggen.

En wat zullen de woningbouwcoöperaties gaan doen? Renovatie? Sloop?

Ook kerken, torens en monumenten lopen risico's als er niets gebeurt.

Het nieuwe provincieplan "Aanpak Veenweiden" komt op geen enkele wijze met een schaderegeling bewoners/huiseigenaren tegemoet.

En wie betaalt de schade aan wegen, bruggen, kades of rioleringen die kan ontstaan als mogelijk gevolg van de bodemdaling en zwaar transport? De belastingbetaler is ook hier de klos.

Nieuwe perspectieven voor de landbouw.

In de meest recente plannen van de Provincie wordt nu wel erkend dat er tegenwoordig ook boeren zijn die in hun sector willen innoveren.

Hun innovatie, zonder continue schaalvergroting en grondwaterstandverlaging, stelt daarmee ook de toekomst van na ons komende generaties veilig.

Dit gaat dus veel verder dan de rechtstreekse verkoop van streekproducten in de Randstad, een reclamebordje voor geitenkaas of kersen (waar sommige plaatselijke notabelen zich aan storen) of een paar kampeerplaatsen in een boomgaard.

Het is een goede zaak dat de Provincie geld beschikbaar stelt voor onderzoek naar verschillende soorten drainage, naar mogelijkheden van zilte en/of natte teelt, naar verwerking van baggerspecie tot top-surf, naar lichter vee, naar beperking van kunstmest en veevoer, naar het achterwege laten van landbouwgif, naar pixel-farming, naar mogelijkheden om veenweiden terug te geven aan de natuur, naar het beperken van zware wegtransporten en ontwikkelen van nieuwe bouwtechnieken voor infra en gebouwen.

Mogelijkheden en stoorzenders.

Het is een grote uitdaging om de problemen van bodemdaling, maar vooral de oplossingen goed onder de knie te krijgen.

Ook steden in andere deltagebieden zoals Bangkok en Djakarta zakken langzaam maar zeker weg. Dit mag niet de toekomst zijn voor onze steden en dorpen in het Groene Hart .

De recente voorstellen van de provincie zijn een stap in de goede richting maar nog niet de definitieve oplossing voor het probleem van bodemdaling, verdroging, wateropslag en circulaire landbouw.

De goede initiatieven moeten niet worden doorkruist door concerns die de “nieuwe” energiebronnen grootschalig in handen proberen te krijgen. Het gaat dan om windmolens, zonnenvelden, waterstof, geothermie, schaliegas of kernenergie.

De belastingbetaler betaalt een flink deel van de investeringen en het onderzoek. Vervolgens gaat “de markt” er vandoor met de opbrengst

Tegen burgers wordt gezegd dat ze, op eigen kosten, van het gas af moeten, maar er wordt wel een hogedrukgasleiding door onze provincie aangelegd om de grote bedrijven van (Russisch?) gas te voorzien.

Ook diepere boringen voor het gebruik van aardwarmte (geothermie) staan op het programma terwijl de risico's nog onvoldoende zijn onderzocht.

Bijvoorbeeld de risico's voor ons drinkwater als de coating van de boorpijpen oplost in het diepere zilte grondwater.

In de plannen van de Provincie wordt intussen niet uitgesloten dat in het Groene Hart weer proefboringen naar gas worden uitgevoerd.

Al deze activiteiten zijn geen bijdrage aan het verminderen van de bodemdaling.

Ook in de laag gelegen delen van onze provincie, de dorpen, de steden en het weidegebied moet het leefbaar blijven.

Wij willen daar werken, betaalbaar wonen, boeren, recreëren en de natuur niet laten vernielen.

Als SP afdeling Stichtse Vecht vinden wij onderstaande maatregelen noodzakelijk.

- Middelen vrijmaken om gedupeerde bewoners tegemoet te komen.***
- Geen proefboringen meer toestaan voor gaswinning in het groene hart***
- Geothermie boringen in drinkwaterwingebieden verbieden***
- Ook de bedrijven die indirect de intensieve landbouw promoten zoals zadenmonopolies, kunstmestbedrijven, veevoerfabrikanten, slachterijen en voedingsmiddelenconcerns, gaan mee betalen aan de schade ten gevolge van bodemdaling.***
- Niet alleen projectontwikkelaars en ondernemers worden uitgenodigd maar de Provincie moet ook in gesprek gaan met eigenaar/bewoners, met woningbouwcoöperaties, vereniging eigen huis, de huurbond, kerk- en museumbeheerders***
- Er wordt geoormdet geld vrij gemaakt om kennis bij boeren te vergroten over aangepast grondgebruik, natte en zilte teelt, ontwikkeling van topsurf als korrel, toepassen van vrij-verval onderwaterdrainage en/of drukdrainage, directe verkoop van streekprodukten aan de consument in de Randstad, lichter vee op het land, pixel-farming en het teruggeven van veenweiden aan de natuur,***
- Vergunningen of wijzigingen van bestemmingsplannen voor zonneweiden worden opgeschort totdat alle geschikte daken en geluidschermen zijn voorzien van zonnepanelen.***
- Exploitanten van nu aanwezige zonneweiden zijn ook na 30 jaar verantwoordelijk voor de kosten van demontage, sloop, afvoer inclusief het opruimen van mogelijke grond- en water verontreinigingen***

Bronnen:

Provincie Utrecht: Concept visie Bodemdaling en Aanpak Veenweiden; **LTO:** UT/AMi/MvD/18.081; **Deltares:** Als de zeespiegel sneller stijgt; **ARK:** advies "visie bodemdaling"; **Arcadis:** Wordt West en Noordwest Nederland een zoutwatermoeras? **VIC Zegveld:** Sturen met water; **PBL:** Dalende Bodems, stijgende kosten; **Boersma/Erkens:** Dossier Bodemdaling in Veengebieden; **Universiteit Wageningen:** Precisiewatermanagement op veenweidegrond met pompgestuurde onderwaterdrains; **Perspectief Groene Hart:** 2040; **Unie van Waterschappen:** Position Paper Slappe Bodem;